

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць викладачів, студентів
педагогічного факультету РДГУ та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»
1 грудня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»

1 грудня 2011 року

РІВНЕ-2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали II регіонального науково-практичного семінару «Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи» - № 4. – Рівне: РДГУ, 2011.- 202 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи", проведеного кафедрою педагогіки початкової освіти за участю вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освіти. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол № 3 від 15.11.2011 р.

екології в суспільному житті, є цілісною загалом, і в методологічному розумінні зокрема ґрунтується на традиціях, звичаях та історичному досвіді українського народу.

Окреслюючи коло невирішених питань екологічної освіти, зазначаючи місце екології в освіті, Ф.Вольвач, М.Дробноход, С.Іващенко наголошують на тому, що екологічна освіта - це система послідовного безперервного формування екологічної культури, що здійснюється в процесі соціалізації особистості через навчання, виховання, самоосвіту, а також досвід життєдіяльності. Еколого-освітня модель розглядається ними як складова Національної концепції переходу України до стійкого розвитку і є невід'ємною складовою гуманітарної освіти. Вона охоплює всі групи населення та всі рівні освіти, максимально враховує функції екології в суспільному житті, є цілісною загалом, і в методологічному розумінні зокрема ґрунтується на традиціях, звичаях та історичному досвіді українського народу.

Фахівці в галузі екологічної освіти І.Зверев, С.Карсон, Е.Нордланд, Г.Пустовіт, В.Червонецький та інші її стратегічним завданням визнають формування нової екологічної культури, яка містить у собі шанобливе, екологічно відповідальне ставлення людини до природи, певний обсяг знань і переконань, готовність до діяльності, практичні дії, які узгоджуються з вимогами дбайливого ставлення до природи.

Висновок. 1. Екологічна освіта розвиває комунікативні можливості людини через з'ясування понять, які є необхідним компонентом сучасного комунікативного мінімуму кожної людини незалежно від її освітнього і соціального стану. Не обізнаний із цими поняттями громадянин не може адекватно сприймати значну частину сучасної інформації, що поширюється в суспільстві і стосується природи, здоров'я, умов, які створюють небезпеку для життя окремої людини й нації в цілому.

2. Екологічна освіта виконує важливу інформативну функцію, оскільки екологія надає громадянам всебічні дані про природне середовище, природні ресурси, які становлять матеріальну основу існування людини, з'ясовує місце людини в природі, її зв'язки з нею і Всесвітом. Молода людина вчиться розуміти системний принцип організації життя та природи і, що дуже важливо, у її свідомості на психоемоційному рівні своєчасно створюється система ієрархії таких цінностей, які становлять необхідну передумову раціонального існування нації, держави й особистості в ній.

3. Екологічна освіта і виховання формують особистість учня, молодшої людини й громадянина, розвиваючи здебільшого її психоемоційну та інтелектуальну сфери, здатність логічно мислити, вміння передбачати наслідки своєї поведінки в природі та суспільстві, формувати ставлення до природи як світу свого буття, усвідомлювати свою долю як долю своєї землі, а долю своєї землі як особисту.

Отже, здійснивши аналіз праць відомих вчених з екологічного виховання як складової екологічної освіти в Україні і визначивши її значення та вплив на розвиток екологічної культури, дійшли висновку, що екологічна освіта та виховання в Україні потребують реорганізації та вдосконалення.

Література

1. ДЕРЕБО С. Д., ЛЕВИН В. А. Экологическая педагогика и психология. — Ростов н/Д.: Феникс, 1996.
2. КОСТИЦЬКА І. М. Проблеми екологічної освіти в педагогічній теорії і практиці роботи шкіл України (1970—1990 рр.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — К., 1995.
3. КРАВЧЕНКО С. А. Психологічні особливості розвитку екологічного мислення у студентів: Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Київ, ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 1996.

*Усач (Крижанська) Лариса Володимирівна,
викладач кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ*

Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів

Важливою ланкою відродження України є визначення культури та освіти пріоритетною галуззю соціально-економічного розвитку суспільства. І це не випадково. Якщо через якісь історичні колізії культура і освіта зживає себе, деградує, то що відбувається з суспільством як носієм цієї культури? Воно опиняється поза історією.

Сьогодні ми переживаємо процес поступового і дуже неоднозначного повернення до культурних цінностей, до відродження тих надбань, які тривалий час не визнавались, а точніше, ігнорувались. Сучасні процеси, що відбуваються в Україні, - це спроба по-новому вписатися у всесвітньо-історичний процес. Звичайно, це завдання не одного дня, місяця чи року. Для того, щоб його виконати, потрібно перебудувати свідомість у найістотнішому - в усвідомленні свого способу існування, в ставленні до світу і оточення, етнічних та соціальних надбань. А це можливо лише через освіту та культуру.

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній найбільш повно відображені духовні та матеріальні цінності освіти й виховання, способи творчої педагогічної діяльності, необхідні для здійснення освітньо-виховного процесу. Отже, реальні потреби вищої й загальноосвітньої школи зумовлюють підвищення інтересу науковців до проблеми педагогічної культури.

Аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури з проблем професійного розвитку вчителя початкової школи, становлення його професійної компетентності засвідчує, що досліджуються різні аспекти зазначеної проблеми: теорія культури та культурної діяльності (О. Арнольд, Е. Баллер, В. Давидович, М.

Дьомін, Л. Коган, Е.Маркарян, В. Межуєв, О. Ханова та ін.); проблеми цінностей людини і структури цінностей особистості (С. Анісімов, В. Блюмкін, Л. Божович, В. Додонов, С. Клепко, О.Леонтєв, М. Розов та ін.); сутність та особливості педагогічної майстерності (Ю.Азаров, Є. Барбіна, І. Зязюн, В. Кан-Калик, Л. Крамущенко, І. Кривонос, Н. Кузьміна, М. Кухарєв, В. Майборода, В. Моляко, Т. Сущенко, Н. Тарасевич, І. Харламов та ін.); духовний розвиток особистості (В. Андрущенко, О. Артемонова, Г. Балл, І. Бех, З.Гіптерс, В. Євтух, С. Кримський, В. Сагатовський, С. Черніков, П. Щербань, Ж. Юзвак та ін.); професійні мотиви особистості (В. Асєєв, С. Вершловський, Є. Ільїн, В. Ковальов, А.Маслоу, Є. Павлютенков, А. Петровський, М. Ярошевський та ін.).

У науково-педагогічних дослідженнях накопичено значний досвід наукового пояснення феномену „педагогічна культура майбутнього вчителя” (М. Васильєва, Т.Володько, Н.Воробйов, О. Гармаш, В. Гриньова, Т. Іванова, Н. Крилова, І. Никифорова, С. Операйло, В. Суханцева, Я. Черньонков, П. Щербань та ін.), учителів, педагогів, освітян (О.Бондарєвська, М. Букач, І. Відт, Б. Дьяченко, С. Єлканов, І. Зязюн, Н.Ліфінцева, В.Луговий, Г. Різз, О. Рудницька, М. Скрипник, В. Сластьонін, В. Шейко та ін.); висвітлено різні аспекти професійної діяльності викладача вищого навчального закладу та з'ясовано шляхи формування його педагогічної культури (А. Барабанщиков, С.Вітвицька, О. Гура, І. Ісаєв, А. Коржуєв, С. Муцинов, С. Одарюк, В. Попков, В.Сластьонін та ін.). Проте, незважаючи на наявність у сучасній науці значної кількості наукових праць, присвячених проблемі формування педагогічної культури, на сьогодні вона залишається однією з найбільш дискусійних. Поза увагою дослідників залишилася проблема формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкової школи з врахуванням етнокультурних впливів народних традицій.

Соціальна, науково-практична значущість та актуальність визначеної проблеми і зумовила вибір теми дослідження: “Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів”.

Поняття «культура» є поліаспектним і динамічним, наповнюється різним змістом у залежності від часу, місця, характеру явища, що вивчається. Педагогічний словник під культурою розуміє «...рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності» [3].

Говорячи про культуру як соціальний феномен, не можна оминати увагою педагогічну культуру українського народу, яка знайшла своє відображення у фольклорі, народних виховних традиціях, етнографічних матеріалах, святах і обрядах, досвіді родинного виховання.

Культура кристалізує національний світогляд, дає можливість усвідомлювати духовні вартості життя, формує стиль, який віддзеркалюється у виявах матеріального життя. Національна культура – це не просто форма культури. Це самоцінна і самостійна культура, яка має власний зміст і форму, є продуктом творчого генія свого народу, його національного характеру.

Розв'язуючи проблему «культура – особистість», треба відзначити, що культура особистості являє собою категорію творчої, духовної діяльності людини, перетворення зовнішніх образів, символів, цінностей у неповторний внутрішній світ суб'єкта. Це – характер і рівень індивідуального осягнення особистістю минулих і сьогоденних цінностей, ступінь активності у власному самовдосконаленні, гуманізація у ставленні до суспільства та інших людей, прагнення до творчості у всіх сферах життя.

Оскільки культура передбачає діяльнісне оволодіння суб'єктом своїми здібностями та силами, їх реалізацію у житті, виникає необхідність зосередити увагу на таких аспектах внутрішнього світу людини як «свідомість та самосвідомість».

Будь-яка свідомість є предметною і визначається певними потребами суб'єкта, що визначають зміст його свідомості. Самосвідомість можна характеризувати через рефлексію, внутрішній світ людини, тобто світ суб'єктивних образів і процесів, в яких існує людська психіка і до аналізу яких звернута свідомість суб'єкта. Самосвідомість передбачає здійснення людиною глибоких роздумів і самостійних висновків, результат зустрічі людини з самою собою.

Одним з компонентів самосвідомості виступає національна самосвідомість, яка формується самою людиною: її самоаналізом, і самовизначенням щодо об'єктів і процесів зовнішнього світу, усвідомленням себе як суб'єкта історичної творчості, саморегуляцією своєї поведінки в процесах національного відродження. Національна самосвідомість особи передбачає національно-культурну ідентифікацію з ментальністю народу, що означає спосіб мислення людини чи спільноти, спосіб думання, поведінки, специфічне світосприйняття, вміння бачити себе у світі, «душу» народу в його національному характері. Ментальність як «спільне психологічне оснащення» представників певної культури, що поєднує емоційну та інтелектуальну сфери, відображає сукупність поглядів та уявлень окремої нації.

Становлення національної самосвідомості, формування кращих рис українського характеру, свідоме ставлення до вироблених нацією ідеалів, усвідомлення свого місця і ролі в національному співтоваристві є провідним напрямком у розвитку культури майбутнього педагога початкової ланки. Завдання його підготовки полягає у формуванні такої національної самосвідомості, яка б гармонійно поєднувала інтелектуальні, емоційні, дієво-вольові компоненти, а відображення національних та інших суспільних відносин носило адекватний характер.

В умовах сучасної вищої школи могутнім фактором впливу на формування у майбутніх педагогів позитивних рис української ментальності та національного характеру є вивчення традицій народу, його духовних надбань. Адже вони фокусують потреби людського спілкування, праці, проявів совісті, гідності, почуттів милосердя та справедливості, подають приклади гармонійного життя за законами добра і краси.

Найбільш доцільним, з цієї точки зору, можна вважати визначення сутності традицій, запропоноване Г.Волковим, який тлумачить їх як «сукупність звичаїв, порядків, правил поведінки, що міцно встановилися в тій чи іншій групі населення і передаються від старшого покоління до молодшого». Головна умова існування вбачається ним у їх збереженні та передачі. З огляду на це, дослідник робить висновок: «Традиція – це те, що перейшло від одного покоління до іншого, що одержано у спадок від минулих поколінь»[2].

В дослідженнях Б.Довженок, Н.Заглади, П.Ігнатенка, П.Кононенка, В.Кузя, Г.Лозко, І.Огієнка, В.Постового, Ю.Руденка, О.Сергійчук, Р.Скульського, В.Скуратівського, М.Стельмаховича, Б.Ступарика, Є.Сявавка та ін. розкриваються гуманістична суть та велич українських традицій, що відображають реальні взаємини людей, а завдяки цьому є важливим засобом формування і закріплення моральних норм, почуттів і навичок, які знаходять своє відображення у подальшому в поведінці особистості. Таким чином, національні традиції допомагають розвивати і збагачувати духовний світ майбутнього вчителя, формувати його потреби і вміння берегти та примножувати культурні надбання. Вони є засобом саморегуляції особистості, допомагають не тільки розвивати світоглядний потенціал, а й передають народну мудрість, підтримують зв'язок поколінь, формують стійкі моральні норми, виховують культуру поведінки в цілому, сприяють становленню педагогічної культури.

За визначенням М.Стельмаховича, «традиція – це досвід, звичаї, погляди, смаки, норми поведінки і т.ін., що склалися історично і передаються з покоління в покоління»[7,43]. Педагогічне значення народних традицій він вбачає у тому, що «вони одночасно виступають як результат виховних зусиль народу протягом віків і як незамінний виховний засіб. Через систему традицій кожний народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію...». Таке високе поцінування традицій зумовлене тим, що вони «не тільки вчать жити, а й зобов'язують діяти згідно з їх вимогами і настановами». Традиція, пише далі М.Стельмахович, - це «фундамент національного, як і національне – фундамент культури. Тому відчуження людини від національної культури нівелює її, робить безликою» [7, 44].

Сучасна людина засвоює культуру із соціального оточення, отримує інформацію за допомогою багатьох комунікаційних каналів. Сьогодні, як ніколи, актуалізується проблема формування високого рівня комунікативної культури майбутнього вчителя, в результаті чого педагог-професіонал буде здатний не лише передавати фахові знання, а й допоможе своїм учням гармонійно увійти в рух суспільного буття, адекватно реагувати на суспільні трансформації, розуміти та оцінювати ці процеси, свідомо приймати рішення.

Надзвичайно важливим, можна сказати, ключовим компонентом педагогічної культури є комунікативна культура вчителя. Особливість педагогічної культури полягає в тому, що її об'єктом, ціллю і результатом є людина, її освіта, виховання і формування особистості, а головним засобом досягнення високого рівня педагогічної культури є спеціально організоване професійне спілкування, яке базується на комунікативних традиціях мікросоціуму – сім'ї, колег, наставників та макросоціуму - народу і називається педагогічним спілкуванням або педагогічною комунікацією (В.А.Кан – Калик, В.С.Грехнев, К.М.Левітан, О.Ф.Попова, С.Н.Батракова та ін.).

Діяльність учителя комунікативна за своєю природою – це безперечний факт. А якщо згадати, що акт комунікації передбачає наявність трьох складових, а саме: 1) відправника повідомлення, 2) каналу, по якому передається повідомлення, 3) отримувача повідомлення, то стає зрозумілим, що вчитель у своїй професійній діяльності виступає в кожній з цих іпостасей.

Кожен студент привносить в процес педагогічної комунікації традиції свого оточення (сім'ї, населеного пункту), в процесі навчання у ВНЗі комунікативні навички молодшої людини вдосконалюються, відточуються, збагачуються - і, в ідеалі, носій високоякісних комунікативних навичок (молодий педагог) повертається в рідне середовище, де має можливість через особистісний вплив, силою власного прикладу покращувати соціальне оточення, виступати в якості джерела народознавчої інформації, її ретранслятора та отримувача повідомлень.

Термін «культура» (лат. cultura) означає сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених усіма видами перетворюючої діяльності людини і суспільства. Сама людина формується в процесі власної діяльності як культурно-історична істота, що засвоює мову, прилучається до традицій і цінностей, що існують у суспільстві, оволодіває властивими для конкретного суспільства і його культури прийомами і навичками діяльності. Людина, отже, є продуктом загальнолюдської культури, її представником і носієм.

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній втілені духовні цінності освіти і виховання (педагогічні знання, теорії, концепції, накопичений педагогічний досвід, професійні етичні норми) та матеріальні (засоби навчання і виховання), а також способи творчої педагогічної діяльності, які слугують соціалізації особистості в конкретних історичних умовах. Педагогічна культура вчителя є системним утворенням. Її головними структурними компонентами є: педагогічні цінності, творчі способи педагогічної діяльності, досвід створення учителем зразків педагогічної практики з позицій гуманізму.

І.І.Плаксюк [6] визначає такі складові педагогічної культури вчителя:

1. Науковий світогляд.
2. Наукову ерудицію.
3. Культуру мовлення.
4. Культуру спілкування.
5. Духовне багатство.
6. Прагнення до самовдосконалення.

7. Педагогічну етику.

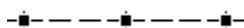
8. Педагогічну майстерність.

Показниками високого рівня сформованості педагогічної культури слід вважати: гуманістичну спрямованість особистості педагога; психолого-педагогічну компетентність і розвинуте педагогічне мислення; освіченість у галузі предмета, який учитель викладає, і володіння педагогічними технологіями; досвід творчої діяльності, вміння обґрунтовувати власну педагогічну діяльність як систему (дидактичну, виховну, методичну); культуру професійної поведінки (педагогічного спілкування, мови, зовнішнього вигляду). Індивідуальна педагогічна культура виявляється у професійній поведінці вчителя. Так, учителів з високим рівнем педагогічної культури властиві теоретичне обґрунтування власної педагогічної позиції, системність педагогічної діяльності, творення, гнучкість і варіативність у прийнятті рішень. Такий педагог має індивідуальний стиль. Він у своїй практиці послуговується надбаннями національної виховної традиції і не тільки зберігає та відтворює духовні цінності освіти й виховання, а й сам створює їх у вигляді нових технологій, методик, дидактичних і виховних систем. І навпаки, в учителя з низьким рівнем професійної культури виявляється невпевненість, нестійкість власної педагогічної позиції, безсистемність, непослідовність, невміння вирішувати педагогічні проблеми. Тому психолого-педагогічна підготовка спрямована на розвиток педагогічної самосвідомості майбутнього вчителя, його творчої індивідуальності, яка проявляється у способах аналізу, проектування, моделювання, реалізації і рефлексії педагогічної діяльності. Психолого-педагогічний блок включає дисципліни, які передбачають оволодіння закономірностями психічного розвитку дитини, проектуванням і моделюванням навчально-виховного процесу, різними технологіями навчання, виховання і управління, основами педагогічної і психологічної культури. Предметна підготовка (блок спеціальних дисциплін) спрямована на засвоєння логіки розгортання змісту конкретного наукового знання як складової частини загальнолюдської культури і як засобу розвитку особистості учня. Він включає вивчення дисциплін, необхідних для тієї чи іншої галузі знань і діяльності (математика, філологія, історія, біологія і под.) на сучасному рівні розвитку суспільства.

Педагогічна культура у реальному педагогічному процесі виявляється в єдності із загальнокультурними і моральними проявами особистості педагога, підґрунтя яких закладено ще етнічними виховними традиціями, почерпнутими в дитинстві з соціального мікро- та макро- оточення. А етнокультурні традиції (особливо в царині освіти та виховання) збагачують палітру педагогічної культури молодого вчителя, вказують орієнтири до самовдосконалення, збагачують педагога духовно.

Література:

1. Балагура, О. Культурний рівень педагога в умовах інформатизації суспільства / О. Балагура // Українознавство. – 2010. – № 2. – С. 133–135.
2. Волков Г.Н. Этнопедагогика / Под. ред. И.Т.Огородникова. – Чебоксары: Чувашкнигоиздат, 1974.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
4. Ковальчук, Л. Педагогічна культура вчителя як запорука його успіху в професійно-педагогічній діяльності / Л. Ковальчук // Другий український педагогічний конгрес : зб. матеріалів конгресу / редкол.: В. Г. Кремень, В. В. Панасюк, Р. А. Арцішевський та ін. – Львів, 2006. – С. 358–369.
5. Микитюк, І. Педагогічна культура вчителя в контексті сучасної культурно-освітньої ситуації / І. Микитюк // Вища школа. – 2009. – № 4. – С. 93–101.
6. Плаксюк, І. Модель ідеального вчителя / І. Плаксюк // Все для вчителя. – 2007. - №10. – С. 29 – 32.
7. Стельмахович, М. Українська родина педагогіка. – К.: ІСДО, 1996. – 286с.

*Харитонюк Наталія Петрівна,
вчитель-методист Рівненської гуманітарної гімназії*

Інтеграція змісту навчальних предметів в початковій школі

"Перетворення наукових істин у живий досвід творчої праці-це найскладніша сфера зіткнення науки з практикою" (Сухомлинський В.О. Вибр. тв.: У 5Т. – К., 1979, Т.1. – с.125). Творчість у педагогічній науці і практиці здійснюється в ефективному застосуванні уже створеного досвіду в освоєнні наукових розробок, в умінні розвивати ідею, реалізовувати в конкретних умовах, бачити варіанти вирішення однієї і тієї ж проблеми, застосовувати досвід інших, створювати свій.

Специфіка педагогічної творчості полягає в тому, що об'єктом і підсумком її є творення особистості. Бо, як відзначає педагог В.Вахтеров, «якщо навчання – мистецтво, то воно найвище з усіх мистецтв, бо маємо справу не з мармуром чи полотном і фарбами, а з живими людьми. А відтак, школа – найвища художня студія». (Вахтеров В.П. Свобода учительського творчства. // Народний учитель, 1914, № 1. – С.3.).

Перед сучасною початковою школою гостро стоїть питання про таку організацію навчально-виховного процесу, який був би більш особистісно-зорієнтованим на всебічну підготовку школярів, їхній цілісний і гармонійний розвиток та особисте зростання. Шляхом реалізації цієї проблеми я обрала один із напрямків методичного оновлення уроків у початкових класах, а саме: проведення їх на основі інтеграції навчального матеріалу з кількох предметів, які об'єднані навколо однієї теми. Цей підхід сприяє інформаційному й емоційному збагаченню сприймання, мислення і почуттів учнів за рахунок використання цікавого матеріалу, що

ЗМІСТ

Передмова		4
Колупасва Т.Є.	<i>Сучасний стан та перспектива розвитку системи професійної педагогічної освіти</i>	6
Білявцева О.В.	<i>Православна педагогіка України: історія, реалії та перспективи</i>	10
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток жіночої освіти на Волині (кінець XVIII – початок XX ст.)</i>	15
Бондарук І.М.	<i>Формування професійно-значущих компонентів викладача вищої школи</i>	19
Бондарчук А.І.	<i>Навчально – виховна діяльність Київських вищих жіночих курсів (1878 – 1920 рр.)</i>	20
Бордюк В.М.	<i>Мотивація професійного розвитку майбутніх вчителів засобами психологічного тренінгу</i>	24
Боровець О.В.	<i>Складові комунікативної компетентності педагога</i>	28
Боровець С.В.	<i>Особливості адаптації молодого педагога до практичної діяльності у школі</i>	31
Бричок Б.П.	<i>Технологічна компетентність сучасного педагога</i>	32
Бричок С.Б.	<i>Інтерактивні методи формування творчого потенціалу особистості майбутнього педагога у процесі вузівського навчання</i>	37
Вальчук І.А.	<i>Внесок вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток питань моральної вихованості</i>	40
Вашкевич Т.В.	<i>Організація педагогічного спілкування учителя й учнів у початкових класах</i>	41
Веремчук А.П.	<i>Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до формування освітніх цінностей учнів</i>	43
Ганжа М.В.	<i>Естетичне виховання засобами дизайну в педагогічній теорії та виховній практиці зарубіжних країн</i>	47
Герасимчук А.М.	<i>Історико-педагогічні аспекти розвитку освіти на Західноукраїнських землях у VI – VIII столітті</i>	48
Головко В.А.	<i>Елементи розвивального навчання на уроках української мови</i>	50
Грипич С.Н.	<i>Педагогічна майстерність вчителя при викладанні літератури для дітей</i>	52
Грицкевич Н.М.	<i>Педагогічна майстерність та її роль у морально-культурному розвитку особистості (на прикладі діяльності керівника гуртка «Духовної пісні» Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості)»</i>	55
Гудовсек О.А.	<i>Роль вчителя початкових класів в естетичному вихованні школярів</i>	58
Далінчун Ю.В.	<i>Національне виховання – невід’ємний компонент сучасного молодого покоління</i>	60
Джас М.І.	<i>Образ вчителя у творчій спадщині Якова Теофановича Чепіги</i>	62
Дмитрук Р.М.	<i>Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів</i>	64
Єрмейчук Г.В.	<i>Самоосвіта як головний чинник професійної підготовки вчителя</i>	66
Захарчук З.О.	<i>Застосування наочності під час навчання за Букварем</i>	68
Захарчук І.В.	<i>Організаційно-педагогічна діяльність школи щодо сприяння успішній адаптації молодих педагогів до професійної діяльності</i>	71
Іванова Л.І.	<i>Формування літературознавчої компетентності майбутнього учителя початкових класів</i>	74
Катеринюк В.І.	<i>Самооцінка вчителя – самосприйняття учнів</i>	77
Квач О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	79
Кмитюк О.В.	<i>Сучасні інноваційні технології навчання</i>	82
Ковальчук Т.М.	<i>Життя і діяльність М. І. Демкова (1859 – 1939)</i>	84
Красовська О.О.	<i>Реалізація інноваційних технологій мистецької освіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи</i>	87
Кривко В.Г., Гисюк Н.В., Коваль Г.Є.	<i>Професійне та особистісне зростання майбутнього вчителя початкових класів на різних рівнях його становлення</i>	91
Крикун Ю.В.	<i>Методи та засоби навчання на основі взаємної діяльності учителя та учнів</i>	95
Лавренчук А.П.	<i>Проблеми виховання в сучасній сім’ї</i>	96
Лебедь Л.П.	<i>Актуальність проблеми громадянського виховання на сучасному етапі реформування освіти</i>	99
Лисак М.Г.	<i>Виховання культури поведінки дошкільників у процесі підготовки їх до школи</i>	100
Лисюк В.П.	<i>Філософська система Ж.-Ж. Руссо</i>	102
Маліванчук М.В.	<i>Мовно-мовленнєві аспекти вивчення слова на уроці української мови в початкових класах</i>	103
Мельник А.С.	<i>З досвіду використання різнорівневого мовного аналізу і синтезу на уроках української мови в початкових класах</i>	106
Мельник Ю.В.	<i>Використання інтерактивних технологій навчання на уроках у початкових класах</i>	109
Міщеня О.М.	<i>Відповідальність вчителя початкових класів як професійна якість</i>	110
Мосійчук Г.А.	<i>Формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	112

Навозняк Л.Л.	<i>Вплив фольклору на формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	114
Наумова І.Б.	<i>Джон Локк – філософ, політик, педагог</i>	116
Никонєць О.Я.	<i>Взаємозв'язок школи та сім'ї в контексті етичного виховання</i>	118
Пашук А.С.	<i>Збагачення змісту структурних компонентів уроків образотворчого мистецтва в початкових класах</i>	120
Перець О.М.	<i>«Професійна підготовка вчителя» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах ВНЗ</i>	123
Петровець О.І.	<i>Пріоритетні напрями гуманізації освіти і виховання в сучасній школі</i>	126
Пітик С.М.	<i>Статеве виховання школярів як проблема педагогічної науки і практики 20 – 30 рр. XX століття</i>	127
Пучко Т.А.	<i>Адаптація молодого вчителя початкових класів до практичної діяльності у школі</i>	129
Раджабова Т.М.	<i>Ціннісні орієнтації сучасного вчителя початкових класів</i>	132
Рижа С.М.	<i>Питання жіночої освіти в урядовій політиці (XIX – початок XX століття)</i>	134
Рицька Н.Ф.	<i>Гендерне виховання учнів початкової школи як важлива ланка соціально-педагогічної діяльності</i>	135
Суржук Т.Б.	<i>До питання про зміст і організацію педагогічної практики в умовах модернізації системи підготовки вчителів початкової школи</i>	138
Тишина В.В.	<i>Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи</i>	141
Ткачук Н.О.	<i>Розвиток духовно-екологічної культури у студентській молоді</i>	143
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів</i>	144
Харитонюк Н.П.	<i>Інтеграція змісту навчальних предметів в початковій школі</i>	147
Цяк Л.М.	<i>До питання концепції та структуризації підручника</i>	151
Чугай Ю.М.	<i>Комплексний аналіз тексту як основа розвитку мовленнєвих знань, умінь та навичок молодших школярів з української мови</i>	153
Шевців З.М.	<i>Розвиток соціально-педагогічних цінностей у процесі підготовки вчителя початкових класів</i>	155
Шурин О.І.	<i>Самоосвіта як умова професійного становлення майбутнього вчителя</i>	156
Юськова Т.В.	<i>Понятійний зміст та види педагогічної оцінки знань</i>	159
Яковичина Т.В.	<i>Творчий розвиток особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу</i>	162
Ярошик І.О.	<i>Особливості навчально – виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту</i>	165
Ясен Т.А.	<i>Використання елементів усної народної творчості на уроках</i>	167
Шевчук Т.Б.	<i>Етимологічний аналіз як засіб формування мовно-професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів</i>	168
Давнюк С.В.	<i>Елементи теорії складного речення у підготовці майбутнього вчител</i>	171
Бублей Л.І.	<i>Проектна діяльність у початковій школі</i>	173
Гараніч Т.Г.	<i>Дидактичні ігри на уроках у початковій школі</i>	182
Кондратюк С.В.	<i>Нестандартні методи навчання учнів динамічному читанню</i>	190
Христянович Г.В.	<i>Науково-педагогічна діяльність В.І. Поцагайби (друга половина 40-х - 50-і роки XX ст.)</i>	194
Цибульська Л.І.	<i>Система розвитку професійної компетентності педагогів</i>	195
Шведюк М.С.	<i>Педагогічна майстерність вчителя – шлях до оновлення освіти</i>	198
Бандюк В.О.	<i>«Веселкова» технологія у навчанні математики</i>	200
Батьковець С.І.	<i>Проблема навчання і виховання обдарованої дитини</i>	202